

POSTANOWIENIE

19 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 19 kwietnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku M.M.

z udziałem P.M.

o wpis prawa własności w dziale II księgi wieczystej nr [...],

na skutek skargi kasacyjnej M.M.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Świdnicy

z 10 stycznia 2023 r., II Ca 1245/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 10 stycznia 2023 r. Sąd Okręgowy w Świdnicy oddalił apelację wnioskodawczynie od postanowienia Sądu Rejonowego w Kłodzku z 25 lutego 2022 r. oddającego skargę na postanowienie Referendarza Sądowego z 19 stycznia 2022 r., którym oddalono wniosek M.M. o wpis prawa własności w dziale II księgi wieczystej [...], prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Kłodzku.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, wnioskodawczynie wskazała przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Jej zdaniem w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, „jakim jest potrzeba udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy akt notarialny sporządzony przez notariusza publicznego z kraju będącego stroną Konwencji o tytule „znosząca wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych,

sporządzona w Hadze dnia 5 października 1961 r.” [opublikowanej w Dz. U. z 2005 r. Nr 112 , poz. 938] mając na względzie przepisy art. 91 ust.1 i ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jest aktem notarialnym w rozumieniu przepisu art. 158 zd. 1. k.c., przy czym trzeba w tym miejscu zważyć, iż biorąc pod uwagę, iż poza granicami R.P. zamieszkuje i pracuje ponad 2 miliony obywateli R.P. z których znaczna liczba jest właścicielami nieruchomości położonych w R.P. (pod tym względem „bijemy na głowę” takie kraje jak Niemcy), to ta kwestia dotycząca się obrotu nieruchomościami ma bardzo istotne znaczenie dla obywateli R.P. - właścicieli nieruchomości w Polsce, którzy na stałe zamieszkują poza jej granicami np. w USA a poza tym nieprzestrzeganie umów międzynarodowych przez R.P. może stanowić problem w polityce zagranicznej naszego państwa.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio

sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Uzasadnienie sporządzone przez skarżącą nie czyni zadość wskazanym wymaganiom, w istocie bowiem pozbawione jest jurydycznej argumentacji. Ograniczone zostało wyłącznie do sformułowania pytania i odwołania się do faktu zamieszkiwania i pracy poza granicami Polski ponad 2 milionów jej obywateli R.P., z których znaczna liczba jest właścicielami nieruchomości położonych w R.P. a ponadto wskazania, że nieprzestrzeganie umów międzynarodowych przez R.P. może stanowić problem w polityce zagranicznej naszego państwa. Zgodnie zaś z jednolitym stanowiskiem Sądu Najwyższego, wymaganie określone w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest tożsame z określonym w art. 398⁴ § 2 k.p.c., co oznacza, że skarżący powinien odrębnie przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie i odrębnie uzasadnić wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawet jeżeli argumentacja prawna może się w pewnym zakresie pokrywać (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, Nr 10, poz. 156; z 5 czerwca 2001 r. IV CZ 45/01, OSNC 2001, Nr 10, poz. 157; z 10 stycznia 2003 r. VCZ 189/02, niepubl.; z 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, niepubl.; z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl.; z 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17, niepubl.). Uzasadnienia przyczyn kasacyjnych, kwalifikujących przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie może doszukiwać się w uzasadnieniu podstaw, niezależnie od tego,

że chodzi w tym wypadku o zupełnie odmienne metody argumentowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2020 r., II CSK 432/19, niepubl., z 15 grudnia 2006 r., III CZ 93/06; nie publ. i z 18 kwietnia 2012 r., I CSK 520/11, niepubl.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że zakres przewidzianej w sporządzonej w Hadze w dniu 5 października 1961 r. Konwencji znoszącej wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, do której Polska przystąpiła 15 października 2004 r. z mocą obowiązującą od dnia 14 sierpnia 2005 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 112, poz. 938 i poz. 939 ze zm. - dalej: Konwencja) legalizacji ogranicza się do poświadczenia autentyczności podpisu, charakteru, w jakim działa osoba, która podpisała dokument, oraz, w razie potrzeby, tożsamości pieczęci lub stempla, którym opatrzony jest dokument (art. 2 i art. 3 ust. 1 Konwencji). Legalizacja ta nie obejmuje natomiast poświadczenia zgodności formy dokumentu z prawem właściwym dla formy czynności prawnej - *loci actus*, stosownie do art. 12 ustawy z dnia 12 listopada 1965 r. Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 46, poz. 290 ze zm.; obecnie art. 25 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. - Prawo prywatne międzynarodowe, tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 503, dalej – „p.p.m.”). Uwierzytelnienie zagranicznego dokumentu, nawet urzędowego, nie rozstrzyga zatem w sposób wiążący dla sądu o zgodności czynności prawnej stwierdzonej takim dokumentem z obowiązującą w miejscu jego sporządzenia materialnoprawną regulacją takiej czynności prawnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 31 maja 2012 r., IV CSK 419/11, OSP 2013 nr 7-8, poz. 80, str. 569; uchwała Sądu Najwyższego z 13 kwietnia 2007 r., III CZP 21/07, OSNC 2008 nr 3, poz. 34, str. 34).

Stosownie do art. 25 ust. 1 i 2 p.p.m. forma czynności prawnej mającej za przedmiot rozporządzenie nieruchomością podlega prawu właściwemu dla tej czynności (*lex causae*), a zgodnie z art. 41 ust. 1 i 2 p.p.m. prawem tym jest prawo państwa, na terytorium którego nieruchomość się znajduje. Jeżeli umowa dotyczy nabycia i utraty własności nieruchomości położonej w Polsce, wymagania w zakresie formy ustalać zatem należy według prawa polskiego. Również według prawa polskiego ocenie podlega skuteczność materialnoprawną czynności prawnej dotyczącej nieruchomości położonej w Polsce (*lex rei sitae*).

Nie budzi wątpliwości, że postanowienia Konwencji z 5 października 1961 r. ani przewidziane tą Konwencją opatrzenie zagranicznego dokumentu *apostille* nie rozstrzyga o zgodności formy dokumentu z materialnymi przepisami prawa właściwego dla tej formy ustalonego na podstawie reguł kolizyjnych p.p.m., w szczególności zaś nie rozstrzyga o zgodności formy dokumentu z materialnymi przepisami prawa innego państwa niż państwo jego sporządzenia. Konwencja powyższa nie rozstrzyga również o skuteczności materialnoprawnej czynności prawnej dotyczącej nieruchomości według *lex rei sitae*.

Jak wynika z motywów zaskarżonego orzeczenia u jego podstaw legła ocena Sądu Okręgowego, że nie zostały dochowane wymogi co do formy czynności darowizny nieruchomości położonej w Polsce, zaś sam przedłożony przez wnioskodawczynię dokument nie wywołuje skutku materialnoprawnego w postaci przeniesienia własności. Ponadto Sąd Okręgowy wykluczył zastosowanie w sprawie zasady ekwiwalentności aktów notarialnych w odniesieniu do aktu z [...], który został sporządzony przed notariuszem stanu [...] w S. W tych okolicznościach sformułowane przez skarżącą wątpliwości prawne nie dotyczą istoty przedmiotowej sprawy, w której zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia miała ocena spełnienia wymagań co do formy oraz skuteczność materialnoprawna dokonanej czynności wedle prawa polskiego, a ponadto możliwość zastosowania w sprawie - wykluczonej przez Sąd Okręgowy - ekwiwalentności aktów notarialnych w odniesieniu do dokumentu przedstawionego przy wniosku. Sformułowane przez skarżącą wątpliwości wyprowadzane z przepisów wiążącej Polskę Konwencji nie mogą zatem stanowić w okolicznościach sprawy istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(K.L.)

[ms]

